

Økologisk kornproduksjon: Omlegging

Utarbeidet av Bioforsk Økologisk, ØKOKORN Oslo og Akershus/Forsøksringene i Akershus, Buskerud forsøksring og Norges Vel. Oppdatert i 2008.

Kontaktperson: randi.froseth@bioforsk.no

Omlegging til økologisk drift bør planlegges nøye. Personlige ressurser og interesser, gårdens naturgitte, tekniske og økonomiske ressurser og samfunnets rammebetingelser for økologisk landbruk må tas med i vurderingen. Forsøksringene tilbyr hjelp til omleggingsplanlegging.

Personlige ressurser

Motivasjon er viktigste forutsetning for vellykket omlegging til økologisk drift. Det letter omleggingen når alle som er involvert i drifta er positive til omlegging. Ved siden av motivasjon er grunnleggende agronomiske og økonomiske kunnskaper avgjørende for å lykkes med omleggingen. En dyktig øko-gårdbruker er først og fremst en flink gårdbruker. Dersom konvensjonell drift av gården er vanskelig å få til på grunn av agronomiske eller økonomiske problemer, er ikke økologisk drift uten videre løsningen!

Økologisk drift betyr oftest noe merarbeid. Det viktigste er at en har mulighet for å være tilstede og følge med slik at arbeidsoppgavene kan bli gjort til rett tid. Viktigheten av dette er enda større ved økologisk drift enn ved konvensjonell drift. Problemene må løses før de oppstår fordi man ikke har lettvinde metoder for å bøte på skader i jordstruktur eller sterk oppblomstring av ugras.

Noe mer papirarbeid må en også regne med. Ellers er det viktig å sette seg inn i regelverket for økologisk produksjon, og følge med på endringer i rammebetingelsene.

Gårdens ressurser

Ikke all jord er like egnet for økologisk korndyrking når det ikke er god tilgang på husdyrgjødsel. Moldholdig leirjord er best egnet, mens moldfattig jord, skarp sandjord og kald jord som rein siltjord og myrjord gir dårlige vekstbetingelser (se temaarket *Jord* (nr.1)). God grøftetilstand, lite jordpakking og god jordstruktur er også viktige forutsetninger for å lykkes med økologisk drift. Både korn og nitrogenfikserende vekster trives best når pH i jorda er rundt 6.

Ved omlegging av areal med ensidig korndyrking er det spesielt viktig å planlegge vekstskiftet. Næringsstoffforsyning, jordstruktur og plantevern skal ivaretas gjennom vekstskiftet (se temaark *Vekstskifte* (nr.12)). Samtidig må man søke en balanse mellom økonomiske hensyn og agronomiske hensyn. Det kan være behov for en annen vekstskifteplan i omleggingsfasen for å få opp den biologiske aktiviteten i jorda før man går over til den planen man ønsker. Uansett er det viktig at det underveis er mulighet for å gjøre endringer i vekstskiftet. I mange tilfeller tilsier jordforhold og arrondering at det trengs flere vekstskifter på en gård.

En må også vurdere om næringsforsyninga kan baseres utelukkende på vekstskiftet (grønngjødsel, underkultur og eventuelt ertre og åkerbønner) eller om man skal få tak i husdyrgjødsel eller annen organisk gjødsel. Samarbeid med en husdyrgård i nærheten om bytte av korn til kraftfôr mot husdyrgjødsel, eller eventuelt bytte av areal for å få eng i vekstskiftet, kan være en mulighet for noen. Engfrødyrking kan også være et alternativ til helårs grønngjødsel dersom en ikke har behov for tynning av flerårige ugras i vekstsesongen. Flerårig problemugras som åkertistel, kveke, åkerdylle og åkersvinerot må være under kontroll før omlegging.

I tillegg til de tradisjonelle redskapene til korndyrking, må en ha tilgang til redskap for såing av grasfrø, ugrasharv og utstyr for å pusse grønngjødselareal. Det er en fordel å ha muligheter for vanning for å sikre gode omsetningsforhold i jorda i tørkeperioder. Levering av økologisk korn direkte fra åker er mulig ved enkelte mottak. Ellers er

tilgang til korntørke og lagerplass er en forutsetning.

Økonomi

Gjeldsbelastningen på gården bør ikke være for stor. Omlegginga kan kreve investeringer i redskap, maskiner, bygninger og areal. Kornavlingene vil gå noe ned, særlig de første årene etter omlegging. Størst avlingsnedgang har en på gårder som lenge har vært husdyrløse, og når en ikke tilfører husdyrgjødsel. Avlingsnedgangen er vanligvis størst for bygg og hvete. Variasjonen i avling fra år til år som skyldes klima vil være større ved økologisk drift enn ved konvensjonell drift. Generelt anbefales det å legge om litt areal om gangen. Da kan man høste erfaringer til videre omlegging. I regelverket gis det mulighet for paralleldyrking. Krav om randsoner til konvensjonelt areal, adskilt høsting, lagring og transport gjør at det på enkelte gårder er upraktisk å ikke legge om alt areal i en omgang.

Det er nå mange kornkjøpere av økologisk korn. Ved de fleste mottak må en tegne kontrakt for å få utbetalt merpris. I Trøndelag har man til nå ikke krevd kontrakter. Høsten 2008 var det fire mottak som tok i mottak økologisk korn direkte fra åker: Norgesfôr Vestfold avdeling Sande Mølle, Felleskjøpet Agri Hombleidal, Felleskjøpet Agri Verdal Kornsilø og Melhus Kornsilø og Mølle.

Det gis frakttilskudd for økologisk korn til nærmeste mottak som kan ta imot den arten en har. Prisfastsettelsen på varen er som for konvensjonell vare med et pristillegg for økologisk. Merprisen varierer fra mottak til mottak og mellom år. For mer informasjon om inntekter, tilskudd og kostnader se temaark *Økonomi* (nr. 10).

Hjelp til omlegging

De fleste forsøksringene er tilknyttet ordningen «Gratis førsteråd for omlegging til økologisk drift» som gjør at en kan få gjennomgått gårdsdrifta med tanke på muligheter for omlegging, uten omkostninger eller forpliktelser. Tilbudet gjelder også ikke-medlemmer. Med utgangspunkt i et gårdsbesøk utarbeides en rapport som konkluderer med hvorvidt omlegging til økologisk drift anbefales eller ikke.

Gårdbrukere som ønsker mer hjelp i forbindelse med omlegging, eller driver økologisk, men trenger veiledning for å møte utfordringer i de økologiske produksjonene, kan tegne en Rådgivingsavtale. Det utarbeides da en arbeidsplan for inntil 2 år der forsøksringen skreddersyr rådgivningstilbudet i forhold til den enkelte gårdbrukers ønsker. Egenandel for gårdbruker er 1500 kr. Tilbudet gis av de økologiske forsøksringene, samt andre forsøksringer med lang erfaring i veiledning om økologisk produksjon. Se www.lr.no eller kontakt nærmeste forsøksring direkte.

Godkjenning av økologisk produksjon

For å kunne omsette landbruksprodukter som økologiske (Ø-merket) og være berettiget offentlige tilskudd til økologisk landbruk, må man delta i Debios kontrollordning (se temaark *Regelverk* (nr. 8)). Omlegging av arealer kan i utgangspunktet tidligst starte fra det tidspunktet en er tilknyttet kontrollordningen. Karenstiden beregnes fra det tidspunktet det sist ble brukt innsatsmidler som ikke er tillatt i økologisk produksjon. For korn dyrking er karenstiden to år. Første karensår kan en for eksempel gjødsle og så som ved konvensjonell drift. Karenstiden starter da først etter såing. Fra den datoen må produksjonen skje i henhold til regelverket for økologisk landbruksproduksjon (www.mattilsynet.no). Tredje året vil arealet og produktene være godkjent som økologiske. For nærmere informasjon kontakt Debio på tlf.: 63 86 26 50.

Fagredaktør serien Økologisk kornproduksjon:
Randi Berland Frøseth, Bioforsk Økologisk

Ansvarlig redaktør:
Forskningsdirektør Nils Vagstad, Bioforsk

ISBN-10 nummer: 82-17-00096-4
ISBN-13 nummer: 978-82-17-00096-9

www.bioforsk.no

Bioforsk:

Trygg matproduksjon, rent miljø og økt verdiskapning basert på langsiktig ressursforvaltning

- Lokalisert over hele Norge
- Organisert i sju sentra
- 500 medarbeidere
- Omsetning 320 mill. kr

Bioforsk, Fr. A. Dahlsvei 20, 1432 ÅS
Tlf. 64 94 70 00
Faks. 64 94 70 10
post@bioforsk.no